

ZÁPIS O PRVNÍ VÁLCE ANEB VOJENSKÁ ANABÁZE JAKUBA PLACHÉHO

VII. ČÁST

Předešlé části těchto autentických vzpomínek na první válku a ruské zajetí bílkovského rodáka Jakuba Plachého najdete v Dačickém zpravodaji (listopad – únor), části V, VI. již v Ozvěnách jihozápadní Moravy.

Rok 1915 - v ruském zajetí

Na sv. Annu jsme jeli poprvé síct žito a nebylo špatné. Sekli jsme rukama a dělali křížové mandlíky. Měli jsme toho za ten den tak akorát. Po prvním srpnu jsme jeli na pšenici. Jeli jsme se sedmi koňmi a byli jsme venku, dokud jsme neposekli. Byla to jarní a nepřehledné lány. Sekli jsme hrabicovou žačkou se třemi koňmi, vázali a skládali do křížových mandlíků. Mandlíky srostly a při nakládání se musely hodně trhat. Měli jsme 4 velké stohy v poli a tři doma. Do pole se zavezl dřevěný žentour a zakopal. Do něj se zapřáhlo 8 koní a poháněl obyčejně starší člověk a musel to umět, protože některý pár se tahu vyhýbal. Po vymlácení se pracovalo na fukaru a vozilo dom a tu pšenici prý museli sušit až v červenci 1916. Na fukaru jsme dělali tři a na 4 vozech se zrno vozilo domů. Doma se pak musel žentour také zakopat, aby se vymlátilo doma. Ouhřaby a plevy se daly dohromady jako krmivo pro koně, na zimu trochu ovesné slámy mezi to a někdy seno.

Prvního října skončilo pasení ovcí a pásli si je každý sám. 21. října zabili 20 jehňat, kůže se daly vydělat na kožichy bez látky. Mně také nechali na zimu udělat krátký kožich. V říjnu se také oralo na zimu a z jara se už neoralo. Vyjel jsem s oběma místními kluky a byly jsme venku, dokud jsme nezorali. Semon za námi přijel a že prý málo zoráme. Upozorňoval jsem ho, že jsou tři kobyly hřebné. „To nic nevadí, to u nás koně vydrží“. Zůstal s námi, oralo se od rána od čtyř hodin do jedenácti v noci se šesti koňmi. Ráno, když jsme zapřahali, byly dvě kobyly zmetané, ale orali jsme dál dvojákem a Semon chtěl alespoň 4 ha zorat za den. Po orání měli koně po práci až do jara, jen něco dovézt na trh. Měli jsme 10 koní a jen dva byly okovaní. Tam se kovalo v kleci a koňům se nohy přivazovaly. Více jsem viděl později, když jsem byl u uzenáře v Balašově.

Sníh napadl 4. listopadu. Říkali, že je to pozdě, také jiná léta padal dříve. K jaru ho bylo 80 cm, saně se připravily ještě v listopadu. V zimě se vozilo seno ze stohů v poli. Koně byli také zvyklí uvázat za saně před sebou, na nichž jel kočí. Na saně se naložilo asi 3 q sena.

Na saních bylo vše dřevěné i vojky se přivazovaly stočenými vrbovými pruty. Na každé straně jinak, aby se stočením vojky dopředu utáhlo oko. Vzadu byly saně rozšířené a těžko se převrátily. Do města na trh se pšenici jsme jeli tak, abychom tam přijeli do rozednění. Hodiny neměl nikdo, proto jezdili při úplňku. Když bylo jasno, chvátali, abychom skončili včas s vysypáním; říkali, že opoždění můžou pak přijet domů až o půlnoci. V Balašově byly čtyři mlýny: první tovaryšenský s výkonem 5000 pudů za 24 hod. (po rusky „v sutki“). Druhý tovaryšenský s 3000 pudů a pak dva soukromé po 3000 pudů v sutki. Říkali, že se k nim jezdí až 100 verv z okolí a že bývá pšenice dražší o čtvrt rublu na pud než jinde, ale háček – musí být čistá.

Doma jsem poklízal všechno. Jen dva koně si krmil sám. Měl jsem 8 koní, 10 kusů hovězího (4 krávy a 6 jalovic) a 44 ovcí. Umístěny byly v chladnu, chráněné jen pře větrem. Stěny byly upleteny z vrbí a částečně vymazané hlínou. 6. prosince si pamatuji, že jsem přišel na „bas“ jak oni říkali a vidím otelenou krávu. Jdu zpět do jizby a říkám o tom. Hospodář mi dal kus hadru a šel se mnou. Dostala

napít z „lachanu“ (škopku) a pak viděla telata, jen když ji dojili a přitom se napila. V zimě dojili ve světnici. Ovce se krmily pšeničnou slámou – až čtvery saně a nakonec jedny saně sena. Když pak byla jehňata větší, tak se každý den pouštěla do jizby, kde dostala trochu ovsa. Na noc byly ovce zavřené bez krmení, jen něco slámy na hnůj; na krmení se vyháněly, když padal sníh, byly pod střechou. Zbytky slámy jsem svázel, donesl do malé jizby, do rána jsem se na slámě vyspal a ráno se sláma spálila na vytopení jizby. Co zbylo na „basu“ se skládalo a s tím se vyspravovaly střechy. Jehňatům se hned dělávaly zářezy na uších, aby se pak ovce rozeznaly při stříhání vlny.

Stádo se v létě zahnal do většího domu a stříhali jsme každý svůj díl. Na jaře si každý stříhal doma. Ovšem byli také tací, co měli jen 6 ovcí, ale většinou alespoň 10 ovcí. Ovce se pásly od jara do 1. října a pastýřům se platilo. Podobně se pásli také hovězí dobytek. Nepamatuji se, kolik se platilo, ale vím, že se mi to zdálo hodně. A i jiné poplatky byly poměrně hodně vysoké. Husy jsme neměli, ale byly ve vsi, kde je zase neškubali a peří jim vypadávalo. Koupil jsem si jednou na trhu proutěný kufřík a malou podušku, kterou jsem přinesl domů, v níž bylo peří slepičí a nastříhané. Peřiny v našem smyslu tam nejsou, snad v počátcích ve městech.

Světnice jsme měli dvě, v každé byla pec a vařilo se jen v jedné. Druhá, menší, se vytápěla slámou. Světnice byly poměrně dosti vysoké a v každé palatka (palanda), na které spávaly děti. Za postele sloužily jen širší prkna. Ve větší světnici spaly dva manželské páry. Nějaká deka dospod a přikrývalo se pláštěm a kožichem (širokým a dlouhým, zvaným „tulup“). Když se oteplilo, spali jen v kolně, také jen tak. Já jsem spával v létě na voze a v zimě u pece v menší světnici. Spávali také někdy pod zástřeším a často je překvapil v noci déšť. Když se začal dobytek vyhánět, tak jedna žena ráno i večer dojila, druhá vařila a třetí zastala domácí práce.